

C. H. P.

VI. ıncı Büyük Kurultayın tetkikine sunulan nizamname projesi

B. M. M.	X
Kütüphane	
Es. No. :	1944 - 033
Remiz :	S. S. 170

29

A N K A R A

8 - 6 - 1943

C. H. P. NİZAMNAMESİ

ESASLAR :

1 — Cumhuriyet Halk Partisi, Cemiyetler kanununa göre kurulmuş, programındaki esaslar üzerinde çalışan siyasal bir cemiyettir. Merkezi Ankara'dır.

2 — Partinin maksadı: memleketin siyasal hayatının bütün teşkilâtında kendi prensiplerini Türk milletine sevdirmek ve kabul ettirmektir. Partinin, bunun için birinci vasıtası kanun yolları ile seçimi kazanıp Büyük Millet Meclisinde çokluğu elde etmek ve Parti hükümetini kurmaktır.

3 — Partinin bânisi ve Ebedî Başkanı Türkiye Cumhuriyetinin müessisi olan Kemal Atatürk'tür.

4 — Partinin Değişmez Genel Başkanı İsmet İnönü'dür.

5 — Partinin Değişmez Genel Başkanlığı aşağıdaki üç halde inhilâl edebilir:

- a) Ölüm,
- b) Vazife yapmaya mâni bir hastalığın sabit olması,
- c) İstifa,

Bu üç halden biri dolayısıyla inhilâl vukuunda Parti Büyük Kurultayı derhal toplanarak Partiye mensup Mebuslardan bir zatı Değişmez Genel Başkanlığa seçer.

6 — Parti, memlekette muhtelif maksatlarla kurulmuş olan hayırlı ve faydalı teşekküllere ve bu yoldaki teşebbüslere karşı sevgi ve alâka gösterir.

7 — Partinin ana vasıflarını gösteren altı oklu bir bayrağı vardır. Bir de marşı olacaktır.

BİRİNCİ KISIM

PARTİ'YE KABUL EDİLME

8 — a) Yirmi iki yaşını bitiren,

b) Ağır hapis veya şeref ve haysiyet kırıcı bir suç yüzünden hapis cezasıyla mahkûm olmamış bulunan ve hacir altında olmıyan,

c) Halkça kötü tanınmamış olan,

d) Milli mücadeleye aykırı bir vaziyet almamış ve bu gibi maksatlar güden teşekküllere girmemiş olan ve siyasî karakteri itibariyle menfi bir ruh taşıdığı mütebariz olmıyan,

e) Türkçe konuşan, Türk kültürü ile yoğrulmuş ve Partinin bütün umdelerini benimsemiş olan her Türk Cumhuriyet Halk Partisine girebilir.

9 — Sekizinci maddedeki şartları haiz olup da Partiye girmek isteyen her vatandaş, Partide en az iki yıldanberi yazılı iki arkadaş tarafından bulunduğu yerin ocağına takdim ve sekizinci maddede sayılan vasıfları haiz olduğu da ilâve edilir ve kendisinden de Parti esaslarıyla program ve nizamnamesini kabul ettiğine ve hükümlerinden ayrılmıyacağına dair ocağa bir taahhüt kâğıdı alınır. Namzet, bununla Partiye şeref sözü vermiş olur.

10 — Ocak İdare Heyetinin böyle bir istek üzerine verdiği kabul veya red kararı, Nahiye İdare Heyetince de karara bağlandıktan sonra Kaza İdare Heyetinin tasdikiyle tekemmül eder. Bu iş en çok üç ay içinde bitirilir ve namzede bildirilir. Kaza İdare Heyetlerince dileği reddedilen vatandaşlar Vilâyet İdare Heyetlerine şikâyet edebilirler. Kaza İdare Heyetleri Vilâyet İdare Heyetinin kararına riayet ederler.

11 — Partiye yeni kabul edilen âzalar ile başka yerlerden na-

killeri yapılan Partililer, köylerde ocak, şehir ve kasabalarda ise en yukarı idare heyetinin bu iş için yapacağı bir törene yazı ile davet edilerek kayıt ve kabulleri bildirilir.

Bu törenler yılbaşından başlayarak her üç ayda bir yapılır. Törenlerde idare heyetlerinden başka mümkün olduğu kadar fazla Partili bulundurulur. Parti reisi bu törende siyasi bir Partiye girmenin ehemmiyetini ve Partili olmanın vazifelerini hatırlatarak yeni arkadaşları kutlar ve kendilerine başarı diler. Bu suretle Partiye alınan yeni âzanın adları idare heyetince Vilâyet Parti teşkilâtına bildirilir.

12 — Partiye kaydolunduktan sonra bir âzanın üzerinde 8 inci maddedeki menfi hallerden biri bulunduğu anlaşılır veya yeniden böyle bir hal vaki olursa, kendisinin müdafaası alındıktan sonra Vilâyet İdare Heyetinin mucip sebepleri havi yazısı üzerine umumi İdare Heyeti kararıyla Partiden kaydı silinir.

13 — Her âza Partiye yılda yüz yirmi lirayı geçmemek üzere bir yardım parası aidat ödemiye mecburdur. Partililer ayda veya altı ayda veya on iki ayda bir ödemek üzere Partiye ne kadar yardım parası vereceklerini, ödeme kabiliyetlerine göre, kendileri kestirerek bulundukları yerin Ocak İdare Heyetine bir taahhüt kâğıdı ile bildirirler.

Ödemeler makbuz mukabilinde yapılır. Bir kere yapılan yardım taahhüdünün miktarı, üstünden bir yıl geçmedikçe, azaltılamaz. Taahhüt edilen miktardan fazla para verildiği takdirde ayrı makbuzla teberrü olarak kabul edilir. Yardım parası yerine ayniyat almamaz.

14 — Yardım parasının nasıl toplanacağı umumi idare heyeti tarafından yapılacak bir talimatname ile tesbit edilir.

15 — Bir yerden başka yere nakleden Partili, mensup olduğu idare heyetinden Parti âzası olduğunu ve taahhütlerini yaptığını

bildiren bir kâğıt alır ve bunu gittiği yerdeki idare heyetine verir. Bu suretle kaydı oraya geçirilir.

İKİNCİ KISIM

PARTİ TEŞKİLÂTI

16 — Parti teşkilâtı şunlardan ibarettir:

- a) Genel Başkanlık,
- b) Genel Başkanlık Divanı,
- c) Büyük Kurultay ve Umumî İdare Heyeti,
- d) Parti müfettişleri,
- e) Vilâyet, Kaza, Nahiye, Ocak kongreleri ve idare heyetleri,
- f) Büyük Millet Meclisi Paarti Grupu,
- g) Büyük Millet Meclisi Parti Müstakil Grupu,
- h) Parti Divanı.

17 — Teşkilâtın ilk basamağı şehir ve kasabalarda mahalle ocakları ve köylerde köy ocaklarıdır.

18 — Parti teşkilâtı olmıyan bir köy veya mahallede sakin vatandaşlar ocak kurmak ister ve bu maksatla birleşirlerse, Nahiye ve Kaza İdare Heyetlerinin teklifleri üzerine Vilâyet İdare Heyeti kararıyle, orada ocak kurulur.

Doğrudan doğruya Vilâyet İdare Heyetlerinin kararıyle de, lüzum görülen köy ve mahallelerde, ocak kurulabilir.

Bu hallerde, Vilâyet İdare Heyetince veya muvafakatiyle Kaza veya Nahiye İdare Heyeti tarafından bir müteşebbis zat veya heyet, o yere gönderilir.

Müteşebbis (zat veya heyet):

a) Âza kaydeder ve her âzadan 8 inci maddedeki vasıfları haiz olduğuna ve Parti esasları ile program ve nizamnamesini kabul ettiğine dair taahhütname alır.

b) Muvakkat ocak idare heyeti teşkil eder.

Alman taahhütname, 10 uncu madde gereğince tasdiğe tâbi tutulur.

Muvakkat idare heyeti, ilk kongrede yenilenir.

c) — Parti teşkilâtı kurulmamış olan vilâyetlerde teşkilât kurmak sırası gelince mahalli şeraite göre vilâyet merkezinden ve vilâyet idare heyetinden başlanarak umumi İdare Heyeti tarafından yapılacak bir talimata uyularak Partinin bütün kademeleri ihtiyacı karşılayacak surette teşkil olunur.

19 — Ocak İdare heyetleri lüzum gördükçe bütün ocak âzalarını toplayarak mahallin ihtiyaçlarıyla Parti işlerini görüşebilirler.

20 — Partililer yazılı oldukları ocaklara, Ocaklar Nahiye İdare Heyetlerine, Nahiye idare heyetleri Kaza, Kaza idare heyetleri Vilâyet idare heyetlerine ve Vilâyet idare heyetleri de umumi idare heyetine bağlıdır.

21 — Bulundukları yerlerin münasebet ve vaziyetlerine bakılarak birden fazla mahalle ve köy tek bir ocağa bağlanabilir ve bunlara semt ocağı denir. Görülecek lüzum üzerine müteaddit mahalle veya köy ocaklarından mürekkep itibarî nahiyeler de teşkil edilebilir.

Gene mahalli vaziyet ve mesafe icabı gibi zarurî hallerde nahiye teşkilâtı ve vilâyet merkezlerinde kaza teşkilâtı yapılmıyabilir. Bu takdirde ocaklar bir başka nahiyeye veya doğrudan doğruya kaza idare heyetlerine, nahiye idare heyetleriyle vilâyet merkezindeki ocaklar da doğrudan doğruya vilâyet idare heyetine bağlanırlar.

Ocakların yardım parasıyla hesap ve bütçe işleri bir derece yukarıki idare heyetlerine verilebilir. Bu takdirde alt kademelerin masrafları bağlı bulundukları idare heyetleri bütçelerinden temin edilir.

Bu madde hükümlerini tatbik etmek için umumi idare heyetinden ayrı ayrı karar alınır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

I. DEĞİŞMEZ GENEL BAŞKANLIK

A) DEĞİŞMEZ GENEL BAŞKAN

22 — Değişmez Genel Başkan Partinin yüksek idaresini elinde tutar ve Partiyi temsil eder. Parti namına söz söylemek salâhiyeti ancak Değişmez Genel Başkandadır. Değişmez Genel Başkan lüzum görürse bu hak ve salâhiyetini Genel Başkan vekiline veya Parti Genel Sekreterine bırakır.

B) GENEL BAŞKAN VEKİLİ

23 — Değişmez Genel Başkan, Partili mebuslardan birini Genel Başkan vekili tayin eder. Genel Başkan vekilinin vazife ve salâhiyeti Değişmez Genel Başkan tarafından tesbit olunur.

Genel Başkan vekilinin değişmesi kendi istifası veya Genel Başkan tarafından vekillğe bir başka zatın tayiniyle vukubulur.

C) GENEL SEKRETER

24 — Genel Sekreter Değişmez Genel Başkan tarafından Umumi İdare Heyeti âzaları arasından seçilir ve Değişmez Genel Başkan namına vazife görür.

Genel Sekreter, Genel Başkanlık Divanının, Umumi İdare Heyetinin ve Parti Divanının kararlarını gerekenlere tebliğ eder ve bu kararları neticelendirir. Parti teşkilâtıyla muhabere ve Parti işlerini takibeder. Partiye ait müracaatların kabul vasıtasıdır. Genel Sekreterlik Partiye bağlı hükmi şahsiyetlerin de merciidir.

II. GENEL BAŞKANLIK DİVANI

25 — Genel Başkanlık Divanı Partinin Değişmez Genel Başkanı ile Vekilinden ve Genel Sekreterden teşekkül eder.

26 — Genel Başkanlık Divanı Partiyi ilgilendiren her mesele hakkında karar vermek salâhiyetini haizdir.

27 — Genel Başkanlık Divanı Büyük Millet Meclisi intihabını idare ve Partinin mebus namzetlerini tesbit eder.

Divan, namzetlerle intihap işleri hakkında umumi idare heyetiyle Büyük Millet Meclisi Parti Grupu İdare Heyetinin reyini yoklayabilir. Namzetler Değişmez Genel Başkan tarafından ilân olunur.

28 — Umumi İdare Heyetinde açılacak âzalıklara Genel Başkanlık Divanı ve Parti Müstakil Grupunda vukubulacak münhalere Genel Başkan yenilerini seçer.

29 — Genel Başkanlık Divanının kararlarına bütün Parti âzaları kayıtsız ve şartsız uyarlar.

III. BÜYÜK KURULTAY

30 — Büyük Kurultay dört yılda bir Değişmez Genel Başkanın göstereceği yer ve bildireceği tarihte toplanır. Değişmez Genel Başkan lüzum görürse Büyük Kurultayı daha evvel toplayabileceği gibi fevkalâde olarak da toplayabilir.

31 — Büyük Kurultayın âzaları şunlardır:

- a) Umumi İdare Heyeti âzaları,
- b) Partiye mensup mebuslar,
- c) Vilâyet İdare Heyeti reisleri,
- d) Vilâyet kongrelerince seçilen ikişer ve Parti âzasının sayısı on bini geçen vilâyetlerden fazla her on bin âza için ayrıca gene kongrelerce seçilen birer delege.

32 — Büyük Kurultay mürettep âzasının mutlak ekseriyetiyle açılır ve müzakereye başlar. Bu ekseriyet yoksa üç gün sonra yapılacak toplantıda mevcut âza ile işe başlanır. Fevkalâde Kurultay tayin edilen gün ve saatte mevcut âza ile toplanır. Hilâfına kayıt bulunmıyan yerlerde Büyük Kurultay mevcudun ekseriyetiyle karar verir. Musavi reylerde Reisin bulunduğu taraf ekseriyet sayılır. Programda yapılacak değişiklikler ancak mevcudun üçte iki ekseriyetiyle olur. İntihaplar gizli reyle yapılır. Üçte iki ekseriyet karar verdiği takdirde işarî reyle de olabilir.

33 — Büyük Kurultay Umumi Heyeti Değişmez Genel Başkan veya Genel Başkan vekilinin reisliğinde toplanır ve iki reis vekiliyle altı kâtip seçer.

Bu intihaptan sonra Değişmez Genel Başkan geçen yıllara ait icraat hakkında bir nutuk söyler veya bir beyanname okutur.

34 — Değişmez Genel Başkanın nutkundan veya beyanname-sinden sonra Umumi Heyet 25 âzalı program - nizamname, 35 âzalı dilek ve 15 âzalı hesap encümenlerini seçer. Bu encümenlere Genel Başkanlık Diyanı ve umumi idare heyeti âzaları seçilemezler.

Umumi heyet lüzum görürse müzakere mevzuları üzerinde tetkiklerde bulunmak üzere ayrıca encümenler de teşkil edebilir.

35 — Her encümen âzalarından birini Reis, birini Raportör, birini kâtip seçer.

36 — Program - nizamname encümeni program ve nizamnameye ait teklifleri, dilek encümeni vilâyet kongrelerinden gelen dilek lâyhalarını ve âzalar tarafından yapılan teklifleri tetkik eder.

Hesap encümeni merkez hesaplarına bakar. Vilâyetlerin hesap işleri hakkında bir şikâyet olur veya bir tetkik zemini görürse bunları yeni umumi idare heyetine bırakılmak üzere mütaleasiyle beraber umumi heyete arzeder.

37 — Her encümen verdiği kararları, mucip sebepleriyle birlikte ve bir rapor halinde umumi heyete sunar. Bunlar umumi heyetçe görüşülerek karara bağlanırlar. İcabında raporlar encümene iade edilebilir.

38 — Başvekil ve Vekiller Büyük Kurultayda hazır bulunurlar ve lüzumunda umumi heyette veya çağrıldıkları encümenlerde izahat verirler.

39 — Büyük Kurultayın müzakerelerini açılış celsesinden sonra ancak partililer dinliyebilirler. Kurultay isterse bir meseleyi gizli olarak görüşebileceği gibi Parti dışından dinleyici kabul etmeğe de karar verebilir.

40 — Umumi heyet müzakereleri ve kararları zaptolunur. Bu zaabıt reis ve kâtipler tarafından imzalanarak toplantıda bulunmuş olan âzaların adları yazılı bir defterle birlikte saklanır.

41 — Büyük Kurultayda memleket ve Partiye ait her iş görüşülebilir. Programla nizamnamenin kabulü ve değiştirilmesi Büyük Kurultaya aittir.

42 — Büyük Kurultay, çalışmalarının sonunda yeni Umumi idare heyetini ve Partinin Müstakil Grupunu teşkil edecek Mebusları seçer.

43 — Büyük Kurultay kapanırken Değişmez Genel Başkan bir nutuk söyliyerek Kurultayın elde ettiği neticelerle Partiye verdiği istikameti belirtir, yahut Kurultay kapandıktan sonra bu zeminde bir beyanname neşreder.

IV. UMUMİ İDARE HEYETİ

44 — Umumi İdare Heyeti Büyük Kurultay Umumi Heyetince seçilen 16 âzadan teşekkül eder. Âzaların sayısı icabında Genel Başkanlık Divanı karariyle artırılabilir. Genel Sekreter Umumi İdare Heyeti âzaları arasında iş bölümü yapar. Âzalardan birini büro işlerinde kendine yardımcı ayırır.

45 — Umumi İdare Heyetinin tabii Reisi Değişmez Genel Başkan veya vekilidir. Başkanların bulunmadıkları zamanlarda Genel Sekreter reislik eder.

46 — Umumi İdare Heyeti iş bölümüne göre devamlı olarak çalışır ve lüzum gördükçe toplanarak müşterek kararlar alır. Umumi İdare Heyeti en az haftada bir toplanır.

Umumi İdare Heyeti muayyen işler için âzasından bir kısmıyla muvakkat encümenler teşkil edebilir.

47 — Umumi İdare Heyeti, Genel Başkanlık Divanı ile Parti Divanının iştigali dışında kalan bütün Parti işleriyle meşguldür.

Başlıca vazifeleri şunlardır:

a) Parti programının bütün asılları ve teferruatıyla tatbik sahasına çıkması için lâzımgelen tetkik ve takibi yaparak vaziyeti tesbit etmek, tedbirler düşünmek ve icabına göre kararlarını Genel Başkanlık Divanından geçirerek tatbik etmek ve lüzumlu gör-

düğü mevzuları Büyük Millet Meclisi Parti Grupuna götürmek,

b) Parti teşkilâtının mevzuata uygun bir surette işlenmesini temin etmek,

c) Genel Başkanlık Divanınca verilecek işleri görmek,

d) Büyük Kurultayın kararlarını yerine getirmek,

e) Büyük Kurultaya sunulacak lâyiha ları hazırlamak ve bunları Genel Başkanlık Divanından geçirdikten sonra Kurultaya vermek,

f) Nizamnamenin tatbikına ait talimatnameleri yapmak ve Genel Başkanlık Divanından geçirerek tatbik etmek,

g) Kongreleri mevzuata uygun şekilde yaptırmak ve bunlar tarafından verilecek kararların tatbikını gözetmek ve lüzum görülen yerlerde kongreleri yenilemek,

h) Halkevlerinin ve Halkodalarının açılma ve çalışmalarını idare ve tanzim etmek,

i) Memleket içinde bütün teşekküllerle ilgilenmek ve bunlardan hangilerinin ne gibi şartlarla Partiye bağlanabileceklerini tesbit ederek Genel Başkanlık Divanının tasvibini aldıktan sonra tatbik mevkiine koymak,

j) Partinin hesap işlerini düzgün yürütmek, bunun için Genel Başkanlık Divanının tasdikine iktiran ettirilmiş bir alimatname vücuda getirmek, vilâyet idare heyetlerinin bütçelerini tasdik etmek,

k) Parti teşkilâtını devamlı ve plânlı bir surette teftiş ettirmek, ve Parti Müfettişlerini tayin ederek Genel Başkanlık Divanının tasvibine arz etmek,

l) Talimatına göre halk hatipleri teşkilâtı yapmak ve halk kürsüleri kurmak,

m) Radyo, sinema, konferans, halk hatipleri ve halk kürsüleri, gaezte, kitap ve saire gibi her türlü neşir vasıtalarından istifade ederek kültür ve propaganda sahalarında Partiye düşen vazifeleri yapmak ve millî törenlerle ilgilenmek,

n) Güzel sanatlara ve millî âbidelere alâka göstermek,

o) Gençlik, spor ve turizm işleriyle meşgul olmak,

p) Vilâyet İdare Heyeti reis ve âzalarıyla kaza idare heyeti reislerinin seçimlerini tasdik veya reddetmek, lüzum görülecek yerlerde idare heyeti reis ve âzalarını, kısmen veya tamamen, vazifeden çekip yerlerine yedeklerini getirmek veya yeniden seçim yaptırmak ve yahut kongreler toplanıncıya kadar oralarda mu-

vakkat idare heyetleri teşkil etmek,

r) Parti namzedi olarak mahallî teşekküllere seçilmiş olanlardan Parti esaslarına aykırı hareketi görülenlerle Partili arkadaşlar arasındaki birliği bozanların, vilâyet idare heyetinin mütalâasını da alarak, bu teşekküllerden çekilmelerine karar vermek,

s) Parti teşkilâtı olmıyan yerlerde müteşebbis bir zatı veya heyeti âza kaydî ve heyetler teşkilî salâhiyetiyle teşkilât yapmak üzere vazifelendirmek,

t) Nizamnamenin emrettiği sair işleri yapmak,

48 — Lüzumuna göre, Umumî İdare Heyeti kararıyle, muayyen işler için Parti mebus ve mensuplarının yardımlarından istifade edilir ve bunlardan muvakkat encümenler teşkil olunabileceği gibi umumî idare heyeti âzalarından bazılarının iştirakiyle muhtelit encümenler de yapılabilir.

49 — Parti teşkilâtının ve Halkevleriyle Halkodalarının ve Partiye bağlı hükmî şahsiyetlerin teftiş, tahkik ve murakabesine umumî idare heyeti âzaları memur edilebilecekleri gibi Parti Mebus veya mensupları da bu yolda tavsif edilebilirler. Teftiş vazifeleri ve zamanları lüzumuna göre umumî idare heyetince tayin edilir ve bunun için bir talimatname yapılır.

50 — Umumî İdare Heyeti, âzaalrından birini Partinin muhasipliğine ayırır. Muhasip sarfiyatın bütçeye uygunluğunu temin ve hesap işlerine ait bütün kâğıtları imza ile tasdik eder. Partiye ait tasarruf ve mülkiyet işlerine de muhasip bakar.

51 — Umumî İdare Heyetinin Genel Sekreterlik emrinde bir Başkâtibi ile muhasebecisi ve lüzumu kadar kâtip, memur ve müstahdemleri bulunur.

DÖRDÜNCÜ KISIM

PARTİ MÜFETTİŞLİKLERİ

52 — Umumî İdare Heyetince seçilecek Parti Müfettişlerinin

vazife ve salâhiyetleri Umumî İdare Heyeti tarafından tanzim ve Genel Başkanlık Divanınca tasdik edilecek bir talimatname ile tayin edilir.

BEŞİNCİ KISIM

I — KONGRELER

53 — Ocak, nahiye ve kaza kongreleri yılda bir, vilâyet kongreleri iki yılda bir toplanır.

Kongreler vilâyet idare heyetlerinin Umumî İdare Heyetince tasvibedilmiş olan teklifi veya doğrudan doğruya Umumî İdare Heyeti kararıyla fevkalâde olarak da toplanabilir.

54 — Kongreler normal olarak Eylül iptidasından Birincikânunun sonuna kadar olan müddet içinde toplanır. Her vilâyetin idare heyeti mevsim, iklim ve iş icaplarına göre kongrelerinin başlama ve bitme tarihlerini tesbit ederek vaktinden evvel Genel Sekreterliğe ve alâkadarlara bildirir.

Ocak ve Nahiye kongreleri en çok bir buçuk ay sürer. Normal Kaza kongreleri Nahiye kongrelerinin hitamından 15 gün sonra başlamak üzere en çok bir buçuk ay sürer. Vilâyet kongresi, vilâyetin bütün Kaza kongreleri bittikten sonra yapılır.

55 — Her Partili yazılı olduğu ocağın kongresinin de âzasıdır. Gelemeyecek kadar mühim bir mazereti olmadıkça kongrede bulunmaya mecburdur.

56 — Kongrelerde delegeler aşağıdaki nisbetlere göre seçilirler:

Ocak kongresinde ocağın 200 e kadar âzası için 4, bundan yukarı her 100 âza için birer,

Nahiye kongresinde nahiyedeki ocakların 300 e kadar âzası için 4, bundan yukarı her 300 âza için birer,

Kaza kongresinde Kazadaki ocakların 1000 e kadar âzası için

4, bundan yukarı her 1000 âza için birer delege, Partiye girme muameleleri tamam olan âza bu sayıda dahildir. Ancak bunların kongrelerde rey vermeleri için en az üç ay ve seçilebilmeleri için de en az bir yıl evvel kayıt muamelelerinin bitmiş olması şarttır.

57 — Ocakların seçtikleri delegeler nahiye merkezinde nahiye, Nahiyelerin seçtikleri delegeler Kaza merkezinde Kaza, Kaza kongrelerinin seçtikleri delegeler de Vilâyet merkezinde vilâyet kongresini yaparlar. Asıl delegenin mazereti halinde toplantıda yedek delege bulunur.

58 — Ocak delegeleri ocaklarının doğrudan doğruya Kaza teşkilâtına bağlı olması yüzünden Nahiye kongresi yapamıyorlarsa bakılır: ya Kaza teşkilâtında bir başka Nahiye teşekkülü yoktur, o takdirde bunlar doğrudan doğruya Kaza kongresini yaparlar; yahut bir başka Nahiye teşekkülü vardır. Bu takdirde Nahiye kongresi için aranan nispet üzerinden delege seçerler. Kaza kongresine bunlar iştirak ederler.

Ocakların doğrudan doğruya vilâyet teşkilâtına bağlı olmaları yüzünden delegeler Kaza kongresi yapamıyorlarsa Kaza kongrelerinde aranan nisbet üzerinden delegeler seçerler, vilâyet kongresine bunlar iştirak ederler.

Doğrudan doğruya Vilâyet teşkilâtına bağlı olması yüzünden Kaza kongresinde bulunamıyan Nahiyelerin delegeleri de aynı seçimi yaparak kendilerini Vilâyet kongresinde temsil ettirirler.

Bu madde mucibince yapılacak ikinci veya üçüncü delege seçimleri Kaza veya Vilâyet İdare Heyetleri tarafından idare olunur.

59 — Kongreler, kendi idare heyetlerinin reisleri tarafından âzasının mutlak ekseriyetiyle açılır. Bu ekseriyet yoksa toplantı bir gün sonraya bırakılır ve o gün gelen âza ile iktifa edilir.

60 — Her kongrede ilkin bir reis, bir ikinci reis, iki kâtip seçilir. İcabında Kaza ve Vilâyet kongreleri reisi bir derece yukarı teşkilât tarafından da gösterilebilir. Müfettişler, bölgeleri içinde,

merkezden mansup reisler vilâyetlerinde bulunan bütün kongrele-
re reislik edebilirler. Kongrelerin nizamnameye göre yapılma-
larını temin için yukarı derecedeki idare heyetleri kendi âzalarından
veya Partililerden bir zatı müşahit sıfatı ile gönderebilirler.

Reis kongre müzakerelerini idare eder, kâtipler müzakerelerin
hulâsa ve neticelerini kaydederler. Müzakerelerin aynıyle tutul-
ması için ayrıca zabıt kâtipleri de bulundurulabilir.

61 — Kongrelerin müzakerelerini bütün Parti âzaları dinliye-
bilirler. Kongreler isterlerse bir meseleyi gizli olarak da görüşebi-
lecekleri gibi Parti dışından dinleyici kabul etmiye de karar vere-
bilirler.

62 — Nahiye, Kaza ve Vilâyet kongrelerinde, Parti Hükümeti-
ni temsil eden en büyük mülkiye âmirleri kongrelere davet olu-
nurlar.

Bunlar müzakereye ve reye iştirak etmezler, yalnız yapılmış
veya yapılmamış eski ve yeni Parti dilekleri hakkında müzakere-
lerden sonra halkı aydınlatmak maksadiyle icabederse izahat ve-
rirler. Bu izahat üzerine münakaşa cereyan etmez. Parti kongrele-
rinin bütün müzakerelerinde Partili Belediye reis ve âzalarıyla
umumî meclis âzaları dinleyici sıfatıyla bulunurlar. Bunlar Parti
dileklerinin tercihan tahakkuk ettirilmesine gayre ederler.

63 — Kongreler konuşulacak işleri sıraya korlar ve idare he-
yetlerinin olan biten işler hakkındaki rapor ve sözleriyle müzake-
reye başlarlar. Seçimler en sonra yapılır.

64 — Kongrelerde kararlar reis ve hazır bulunan âzanın ya-
rısından fazlasının reyi ile verilir. Reyler müsavi ise reisin bulun-
duğu taraf kazanır.

65 — Kongrelerde seçimler gizli rey ile yapılır. İşaretle yapıl-
masına üçte iki ekseriyetle karar verilebilir. Seçimlerde ilk defa

mutlak ekseriyet olmazsa ikinci defasında en çok rey alanlar kazanırlar.

66 — Kongreler, hesaplara bakmak idare heyetlerince önceden ihzar edilmiş olan bütçeyi tetkik etmek, dilek ve lâyihaları incelemek için 3-7 kişilik üç encümen ayırırlar ve bunların raporları üzerine görüşürler. Gerek bu raporlar ve gerek âza tarafından yapılacak teklifler üzerine müzakereyi kolaylaştırmak için başkaca 3-7 kişilik encümenler de yapılabilir.

67 — Encümnler içlerinden bir reis, bir raportör ve bir kâtip seçerek işe başlarlar, yarıdan fazla âza ile müzakere eder ve ekseriyetle karar verirler.

68 — İdare heyetlerinde bulunanlar kendi kongrelerine delege seçilemezler. Müzakerelere iştirak ederler, fakat rey veremezler. Encümenlere de seçilemezler.

69 — Kongreler, kendi sahalarındaki bütün Parti işleri için karar ve murakabe uzvudurlar. Kongreler açık bulundukları zamanlarda lüzum görürlerse idare heyetlerinin bütün salâhiyetlerini kullanabilirler.

Kongrelerin başlıca vazifeleri şunlardır:

a) Kendi bölgelerinin, gerek köy ve belediye meclisleri, umumî meclis gibi mahallî teşekkülleri ve gerek hükümet dairelerini alâkalandıran arzu ve ihtiyaçlarıyla Parti ve memleket işlerinden kongre ruznamesi, encümen raporu veya âza teklifi üzerine müzakereye konulan maddeleri inceleyip bunlardan kabul edilenleri dilek halinde tesbit ettikten sonra mahiyet ve ehemmiyetlerine göre ya kendi idare heyetlerine vazife olarak bırakmak veya bir derece yukarı kongreye arz etmek ve kongreye seçecekleri delegele-re, lüzum görürlerse, bu yolda talimat vermek,

b) Vilâyet kongrelerinde vilâyetin bütün Parti teşkilâtının durum ve faaliyetini tetkik etmek,

c) Kendi idare heyetlerinin ve icabında kendilerine bağlı idare

re heyetlerinin hesaplarına bakmak ve yıl sonu hesap hulâsalarını tatsdik etmek,

d) Ocak kongrelerinde ocakların, Nahiye kongrelerinde ocak ve Nahiyelerin, Kaza kongrelerinde Nahiye ve Kazaların, Vilâyet kongrelerinde Kazaların ve Vilâyetin gelirlerine giderlerine göre idare heyetlerince hazırlanan bütçelerini tetkik, tadil ve tevzin etmek, bir derece alt teşkilâtın bütçelerini tasdik etmek ve kendi bütçelerini tanzim edip bir derece yukarı teşkilâtın tasvibine sunmak,

e) Ocak kongrelerinde Ocak, Nahiye kongrelerinde Nahiye, Kaza kongrelerinde Kaza, Vilâyet kongrelerinde Vilâyet idare Heyetlerini ve birer misli yedeklerini seçmek,

f) Ocak kongrelerinde Nahiye, Nahiye kongrelerinde kaza, Kaza kongrelerinde Vilâyet kongreleri ve Vilâyet kongrelerinde de Büyük Kurultay için delegelerini ve birer misli yedeklerini seçmek,

g) Kendilerine bağlı idare heyetleriyle reislerinin seçimlerini, lüzumunda tetkik etmek ve bir uygunsuzluk olduğuna kanaat gelirse uygunsuz olan noktadan başlanarak yenilenmesine karar vermek.

70 — Kongrelerin, idare heyeti âzası veya delege veya bunlara yedek olarak seçecekleri Partililerin o kongrede âza olmaları şart değildir.

71 — Parti kongrelerinde obstrüksiyon yapmak yasaktır.

72 — Kongre görüşmelerinin intizam ve inzibatını temin etmek kongre reisinin vazifesidir. Bu intizamı ve âzaların usulü dairesinde ve serbest konuşmalarını bozanlara ve şahsiyet ile uğraşanlara reis toplantı halinde ihtarda bulunur. Dinlemiyenleri o kongrenin sonuna kadar toplantıya girmemek üzere dışarı çıkartır. Lüzum görürse kongre kararıyla ikinci ihtara kadar ceza verir.

73 — Parti mensupları bütün Parti kongrelerine iştirak edebilirler. Ancak delege olmadıkça rey veremezler.

74 — Bir gün evvelki toplantının zabıt hulâsası ertesi günkü toplantıda ve son müzakerenin zabıt hulâsası da kongre sonunda okunur.

75 — Kongrelerde bulunan âzaların adları bir deftere yazılır, gerek bu defterin ve gerek müzakere ve kararları havi zabıtların altları kongre reis ve kâtipleri tarafından imzalanır.

76 — Kongrelerde verilen kararların yapılması ve yaptırılması idare heyetlerine vazife olur.

II. İDARE HEYETLERİ

77 — Ocak kongresi 3-5 kişilik kendi ocak idare heyetini Nahiye kongresi 3-5 kişilik Nahiye idare heyetini Kaza kongresi 5-7 kişilik Kaza idare heyetini vilâyet kongresi 7-9 kişilik vlâyet idare heyetini seçerler. İdare heyeti reisi mensup olan yerlerde kongrece 6-8 kişi idare heyeti seçilir. Umumiyetle idare heyetlerinin müddetleri kongrelerince yenilerinin seçilmesine kadar devam eder. Yeni idare heyetleri seçimlerini müteakıp eski idare heyetlerinden devralarak işe başlarlar.

Baba veya ana ile çocuklar ve kardeşler karı ile koca aynı idare heyetlerinde ve bir kimse iki idare heyetinde bulunamaz.

78 — Yeni idare heyetlerinin seçimleri bir derece yukarı idare heyetince tasdik edilmek suretiyle tatmamlanır. Tasdik edilmediği takdirde tasdika salâhiyetli idare heyetinin mucip sebepli kararıyla Genel Sekreterliğe bildirilir. Ve mesele Umumi İdare Heyetinin kararıyla halledilir.

79 — İdare heyetleri kendi âzalarından birini reis, birini kâtip ve muhasip olarak ayırır. İcabında muhasip üçüncü bir âza da olabilir. Reis, bulunamıyacağı zaman idare heyeti âzalarından birini tevkil eder.

80 — Reis, idare heyetinin mümessilidir. Bu sıfatla Partiye ait işler için gerek Parti teşkilâtı ve gerek mahallindeki hükümet ve sair müesseseler mümessilleriyle temas eder ve bunlara yazılan kâğıtları imzalar. Hesap işlerinde muhasip âza ikinci bir imza kor. İdare heyetlerine bağlı ücretli kâtip ve müstahdemler reisin emrindedir, azil ve nasıpları reise aittir. Bunların partili olmaları şarttır.

81 — Kâip ve muhasip eski idare heyetinden devir almaktan, muhasip talimatına göre muhasebe evrak ve defterlerini, kâtip, sair evrak ve defterleri ve ocak idare heyetinde Parti âzalarının adlarıyla Partiye girdikleri tarihi gösterir defteri ve her idare heyetinde bu heyetin kararlarını, muhaberecelerini, tebliğlerini havi defterlerini ve bütün Parti dosyalarını, Kaza idare heyetlerinde ocaklar âza defterlerinin suretlerini eksiksiz tutmaktan ve iyice saklamaktan mesuldürler.

82 — İdare heyetleri en az haftada bir toplanırlar. Her idare heyeti bu toplantıların yapılmasını mühim bir Parti vazifesi olarak kendisine bağlı teşkilâtta devamlı surette takip ve temine mecburdur.

83 — İdare heyetleri mürettep âzanın yarısından fazlasıyla müzakereye başlayıp hazır bulunanların yarısından fazlasıyla karar verirler. Reyler müsavi olduğunda reisin bulunduğu taraf ekseriyet sayılır. Kararlarda ekalliyette kalanlar ekseriyete uyarlar. Kararlar defterlere yazılıp altları ekseriyet ve ekalliyette olduklarına bakılmasızın müzakerede bulunanların hepsi tarafından imzalanır. Müzakerede bulunmayan âzalar dahi sonradan "gördüm" kaydı ile imzalarlar. Âzadan karara muhalif kalanlar mu-

halefet sebeplerini o karar altına yazıp imza ederler. Yalnız her hangi bir kararı Parti ve Devlet mevzuatına uygun bulmıyanlar imza etmiyerek sebepleriyle yukarı idare heyetine bildirirler. İdare heyeti müzakereleri mahremdir.

84 — İdare Heyetleri kendi bölgelerinde Parti işlerinin mercii olup başlıca vazifeleri şunlardır :

- a) Parti'nin prensiplerini, her vesile ile Parti için sevgi uyandıracak bir tarzda halk arasında yayıp herkese benimsetmek,
- b) Azâ sayısını arttırmak,
- c) Yardım paralarını ve bütçede yazılı Parti gelirlerini elverişli vasıtalarla toplamak ve devamlı gelir kaynakları bulmak,
- d) Bütçede yazılı masrafları yapmak,
- e) Kongrelerin kendilerine bıraktıkları kararları yerine getirmek,
- f) Daha yukarı Parti teşkilâtından verilen emirleri yapmak. Partinin maksadına ermesi için lüzumlu gördüğü mütalâaları bir derece yukarı teşkilâta yazmak,
- g) Bütün seçimlerde Parti namzetlerini ve namzet gösterilmemişse Parti âzalarını kaazdırmak,
- h) Talimatına göre seçim yoklamalarını yapmak,
- i) Alacakları emir üzerine icap eden yerlerde talimatnamesine göre Halkevleri ve Halkodaları açmak ve idare etmek,
- j) Kendi bölgelerinde Partinin durumunu ve âza mevcudunu bildiren altı aylık raporları yukarı teşekküllere vermek,
- k) Kendi bütçeleriyle hesap hulâsalarını hazırlayıp kongrelere sunmak,
- l) Kongrelerce görüşülecek işleri hazırlamak,
- m) Partililer arasındaki geçimsizlikleri önlemek ve ihtilâf çıktığında aralarını bulmak,
- n) Partinin program ve icraatı hakkında âzaları aydınlatmak, konferanslar verdirmek ve sık sık temaslarla Partililer arasındaki tesanüdü arttırmak.

85 — Hiç bir mazereti olmadığı veya mazereti olup da bildirmediği halde idare heyeti toplantısına biribiri ardı sıra üç defa gelmiyen âza vazifesinden affedilir. Buna ve yerine gelecek yedeğin çağrılmasına idare heyetince karar verilir. Vazifesinden affedilen

âza bir derece yukarı idare heyetine şikâyetle bulunabilir. Bu heyetin vereceği karara uyulur.

86 — İdare heyetlerindeki açıklara aldıkları rey sırasıyla yedekler çağrılır. Reyler müsavi ise kur'a çekilir. Hiç yedek kalmamış ise bir derece yukarı idare heyeti partililer arasından münasibini seçer.

87 — Lüzum görülen vilâyetlerde idare heyetlerine umumî idare heyetinin kararı ve Genel Başkanlık Divanının tasdikiyle reis tayin olunabilir. Bunlardan vazifesi icabı masraf yapacaklara umumî idare heyetince takdir edilecek miktarda tazminat verilir.

88 — Parti teşkilâtı muhaberelerini daima kendilerinden bir derece üst ve alt teşekküllerle yaparlar.

Geciktirilmesi caiz olmıyan mühim işler derece atlanarak yazılabilirse de bunu sebebiyle beraber üst ve alt teşkilâta yazı ile bildirmek icap eder. Bir idare heyeti haklı ve faydalı bulduğu bir meseleyi bağlı olduğu teşekküle anlatamazsa sebepleriyle birlikte bir derece daha yukarısına yazabilir.

Vilâyet reisleri Parti işleri için biribirleriyle muhabere ederler.

III. İSTİFALAR

89 — Partide faal vazife alanlar kati veya sıhhi sebep olmadıkça istifa edemezler. İstifalar etraflı mucip sebepler gösterilmek suretiyle yazı ile olur. İstifanın kabul edildiği bir ay içinde yazı ile bildirilmedikçe vazifeden çekilmek caiz değildir.

90 — Partililerin Parti adına bulundukları teşekküllerden çekilmeleri de yukarıki hükümlere tâbidir.

91 — İstifalar, salâhiyetli merciin kabul cevabı alınıncıya kadar

gizli tutulur.

92 — Seçimin yenilenmesi, istifa vukuu ve başka suretlerle idare heyetlerinden veya Partice verilen her hangi bir işten ayrılanlar üzerlerinde emanet olan vazifeleri ve bu sebeple mesuliyetleri altında bulunan kayıt, dosya, defter, hesap ve saireyi tamamiyle devir ve teslim etmeğe mecburdurlar.

ALTINCI KISIM

HÜKÜMETLE TEMAS

93 — Parti, kendi bağrından doğan Hükümet teşkilâtıyla kendi teşkilâtını birbirini tamamlayan bir birlik tanır. Parti teşkilâtının kendi Hükümetini her yönden muvaffak etmek için bütün kuvvetiyle çalışması esastır.

94 — Merkezde Partiyi alâkalandıran işlerin takibi için yapılacak temaslar Parti Hükümetinin İcra Vekilleriyle Genel Sekreter veya bunların adlarına harekete salâhiyet almış kimseler arasında şifahî veya tahrirî olarak ceryan eder.

Vilâyet merkezlerinde Partiyi alâkalandıran işler için sözle veya yazıyla vukubulacak temaslar Parti Reisleriyle Valiler arasında olur.

95 — Partinin Hükümetle temas mevzuları, lüzum görülürse, Genel Başkanlık Divanının tasdik edeceği bir talimatla tespit edilir.

YEDİNCİ KISIM

I. CUMHURİYET HALK PARTİSİ GRUPLU

96 — Partiye mensup mebusların umumî heyetine Parti grupu

ve Partiye mensup mebuslar arasından 118 inci madde mucibince Kurultay tarafından seçilen 30 âzanın teşkil ettiği heyete de Müstakil Grup denir.

97 — Parti Grubunun tabii Reisi Partinin Değişmez Genel Başkanı veya onun vekilidir.

Partiye mensup olan Başvekil de Parti Grubunun Reisidir.

98 — Parti Müstakil Grubunun tabii Reisi Partinin Değişmez Genel Başkanı, ve Reis vekili bu gruba dahil mebuslar arasından onun tayin ettiği zattır.

99 — Parti Grubunun Grup Umumi Heyetince seçilen iki Reis Vekili vardır.

100 — Değişmez Genel Başkan veya vekili Reislik etmedikleri halde Başvekil veya Reis vekillerinden biri reislik eder.

101 — Büyük Millet Meclisi içtima halinde bulunduğu zaman Grup haftada bir gün mutlaka toplanır.

İcabında Grup Reislerinin istemesi veya Grup İdare Heyeti kararıyla veya Grup âzalarından en az onunun tahrir vermesiyle ayrıca Grup toplantısı yapılır. Meclis toplu olmadığı zaman da Değişmez Genel Başkan veya vekili lüzum görürse Grubu fevkalâde olarak toplayabilir.

Bu takdirde Müstakil Grup Mebusları da aynı tarihte ve aynı yerde toplanırlar.

Grupta müzakere nisabı mürettep âza adedinin yarısından fazlasıdır.

102 — Grup toplantılarında Grupa ait umumî meselelerle reislik, umumî idare heyeti veya Grup idare heyeti, yahut Grup âzaları tarafından teklif edilen mevzular müzakere edilir ve kararlaştırılır. Her toplantının başında eğer bir evvelki umumî heyet müza-

keresinin zaptı tutulmuş ise onun hulâsası okunur.

103 — Grup toplantılarında müzakereler önceden hazırlanmış olan ruzname üzerine yapılır.

Acele hallerde Grup âzasının ruzname dışında yapacağı tekli - fin o günkü ruznameye alınıp alınmamasına Grup umumî heyetince o gün yapılacak başka bir toplantıda karar verilir. Grup ruznameleri toplantılardan evvel Grup âzalarına bildirilir.

104 — Grup toplantılarında Grup âzaları müzakere mevzuları üzerindeki içtihat ve reylerinde tamamiyle serbest olup fikirlerini kayıtsız ve şartsız söylerler. Sual serbesttir, yazı veya sözle olur. Grup âzası, aydınlatılmasını istedikleri meseleleri Başvekilden veya Vekillerden sorabilirler. İstizah ancak Grupun umumî heyeti karar verdiği takdirde yapılır. İstizahın Büyük Millet Meclisine intikali Grup kararıyla olur. Grup kararı olmadan sual istizaha kalbedilmez.

105 — Grupta müzakere edilerek kabul olunan kararlara Grupa mensup bütün âzalarca riayet edilir. Grup müzakerelerinde ekalliyette kalanlar ekseriyet kararına uymıya mecburdurlar.

106 — Grup müzakerelerinde hazır bulunmayan âzalar, Grup kararlarını öğrenmekle mükelleftirler. Grup âzaları Grup kararı - na karşı istinkâf reyi vermezler ve hazır oldukları halde reye iştirakten kaçmamazlar. Grup âzaları zabıtları okuyabilirler.

107 — Grup âzalar, Büyük Millet Meclisi müzakerelerinde Partinin program ve esaslarını Parti Grupu kararını gütmek ve kuvvetlendirmek; Meclis Reisliğine, Meclis Reislik Divanı ile encümen âzalıklarına Parti mensuplarının seçilmelerini temin etmekle mükelleftirler. Namzetler Grupça kararlaştırılmış ise Grup âzaları o kararlara uyarlar.

Grupça yapılacak seçimler gizli rey ile olur. Yalnız Genel Başkanlık Divanı tarafından namzet gösterilenler için işarî reye mü -

racaat edilir. Genel Başkanlık Divanınca namzet gösterilmeyen seçimlerde hususî surette namzet puslası tevzi edilemez. Namzetliklerini isteyenler açıkça Grup umumî heyetine teklif ederler.

108 — Grupça karara bağlanmamış meselelerin Büyük Millet Meclisindeki müzakerelerinde Grup âzaları rey ve içtihatlarında serbesttirler. Meclis müzakerelerinde Grup adına reislerden ve Genel Sekreterden ve kendilerine Grupça böyle bir vazife verilmiş olanlardan başka kimse söz söyleyemez.

109 — Parti mebusları dahil bulundukları Grup idare heyetinden müsaade almaksızın Meclis Reisliğinden izin istiyemezler. Meclis umumî heyetinden izin alanlar Ankara'dan ayrılış ve dönüşlerinde Parti Genel Sekreterleriyle temas ederler.

110 — Grup âzaları Partinin esasları ve kararlariyle mensup oldukları Parti Grubu kararları aleyhinde beyanat ve neşriyatta bulunamazlar, ve bu yoldaki beyanat ve neşriyatı tahrik edemezler.

Grup müzakereleri hakkında dışarda izahat verilmesi ve müzakere neticelerinin tebliği reisliğe aittir. Zabıtların neşri ve müzakerenin alenî olması Grup kararına bağlıdır.

111 — Parti mebusları yazılı oldukları ocaklara teahhüt ettikleri yardım parasından başka Grup veznesine Grupça tespit edilecek miktarda yıllık bir yardım parası verirler.

112 — Yukardaki maddelere riayet etmiyen Grup âzasına birinci defasında grup idare heyetince rica edilir, ikinci defasında ihtar cezası verilir, üçüncü defasında ise mensup oldukları Grup kararı ve Genel Başkanlık Divanının tasdikıyla Parti Grupundan çıkarma cezası tatbik olunur. Bununla beraber cezayı istilzam eden fiil hemen çıkarılmayı icap edecek derecede ağır görülürse mensup oldukları Grup umumî heyetinin mutlak ekseriyetle vereceği karar ve Genel Başkanlık Divanının tasdiki üzerine o âza Gruptan çıkarılır. Ceza kararından evvel kendisinin yazı veya sözle yapacağı

müdafaa dinlenir.

Parti Grupundan çıkarılanlar Parti âzalığında da çıkarılmış olurlar.

II. PARTİ GRUPLU İDARE HEYETİ

113 — Grupun Reis vekilleriyle gene Grupça seçilen 9 âzadan mürekkep bir idare heyeti vardır.

İdare Heyeti, âzaları arasından iki kâtipler bir veznedar seçer. Bu kâtipler aynı zamanda Grup umumî heyetinin de kâtipleri olup Grup müzakerelerinin esaslarını ve kararlarını kaydederler.

Reis vekilleriyle idare heyeti âzalarının seçilmeleri Büyük Millet Meclisinin her içtima senesi başında Grupun yapacağı ilk toplantıda yapılır. Büyük Millet Meclisi intihabının yenilenmesinden sonra Meclisin fevkalâde içtima halinde bu seçimler yeniden yapılır.

114 — İdare heyeti, âzalarının yarısından fazlasıyla müzakereye başlar ve mutlak ekseriyetle karar verir. Kararlar Genel Başkanlık Divanına yazı ile bildirilir.

115 — Meclis açık bulunduğu zamanlarda idare heyeti haftada en az bir kere toplanıp Grupa ait işleri konuşur Grup toplantılarının ruznamesini hazırlar. Grupça teşkil edilen hususi encümenlerin çalışmalarını takip eder. Grupun binasına ve kütüphanesine nezaret eder.

Parti mebuslarının siyasî mahiyetteki beynelmilel teşekküllere girmeleri veya bu teşekküllerle benzerlerini kurmaları gibi işleri tanzim ve mürakabe etmek grup idare heyetine aittir.

116 — Parti Grupu ve Müstakil Grup idare heyetleri lüzumu halinde ücretli memurlar istihdam edebilirler.

117 — İdare heyetleri Gruplar âzaalrının Büyük Millet Meclisine devamları ve Grupun kararlarna uygun olarak hareket etme-

leriyle alâkadar olur ve Büyük Millet Meclisi müzakerelerinde âzaların toplu bulunmalarını ve toplu rey vermelerini temin için tedbirler alır.

III. PARTİ MÜSTAKİL GRUPU VE İDARE HEYETİ

118 — Parti mebuslarından Kurultay umumî heyetince seçilen 30 arkadaş Meclis içinde müstakil bir hüviyet taşırlar. Bunlar Grup toplantılarında hazır bulunurlar, fakat mütalea beyan ve reye iştirak edemezler. Buna karşı Meclisin umumî heyetinde mütalealarını kendi gruplarının kararına göre beyan ederler ve reylerini kullanırlar. Ancak Parti Grupu haricine intişarı caiz olmıyan müzakerelerin mahremiyetini muhafazaya onlar da mecburdurlar.

119 — Müstakil Grupta reis vekili müzakereleri idare için kendisine bir vekil tayin edebilir. Müstakil Grup kendi âzalarıyla umumî toplantılar yapar ve kararlar verir. Müzakere usulü Meclis Grupunun hükümlerine tâbidir. Müstakil Grupun bu Grupça Millet Meclisinin her içtima senesi başında seçilen üç âzadan mürekkep bir idare heyeti vardır.

120 — Müstakil Grup heyeti umumiyesi, Partiye mensup olmıyan mebusları müzakerelerine dinleyici olarak dâvet edebilir.

121 — Parti Müstakil Grupunun vazifesi :

a) Devlet işlerinin iyi cereyanını, Parti nizamname ve programının ve Büyük Kurultay kararlarının en iyi tatbikını, Meclis Grupu kararına tâbi olmaksızın mürakabe etmektir. Bu Grup dört senelik faaliyetini hakkında gelecek Kurultaya rapor takdim eder.

b) Müstakil grup, umumî heyetinin karariyle, İcra Vekillerinden sual ve istizah yapabilir. Ve İcra Vekilleri için Mecliste itimat reyini tahrik edebilir. Kezalik Hükümetten her hangi bir meselenin Mecliste alenen müzakereye konulmasını talep edebilir.

c) Müstakil Grup Reis vekili Parti Hükümetinin muvaffakıyeatine yardım etmiye, nifak, ihtiras ve şahsiyata mani olmıya bilhas-

sa dikkat eder.

122 — Müstakil Grup âzaları bu sıfat üzerlerinde bulundukça Parti Hükümetine âza intihap olunamazlar.

123 — Müstakil Grup reis vekili, Devlet ve Partinin resmî ve hususi bütün teşekküllerinde, Meclis Grup reis vekilleriyle aynı haklara maliktir.

IV. HAYSIYET DİVANI

124 — Grup ve Müstakil Grup âzalarının şahsî ihtilâfları ve bu grupların şeref ve haysiyetiyle telif edilemez halleri olduğu iddialarına bakmak üzere her içtima yılı başında bir haysiyet divanı kurulur.

125 — Haysiyet divanı, grupların müşterek umumî heyetlerince iki grubun âzaları arasından seçilecek 7 kişiden mürekkeptir.

126 — Haysiyet divanı en az 5 âza ile müzakere eder ve ekseriyetle karar verir.

127 — Haysiyet divanının reisi kendi aralarından mutlak ekseriyetle ve gizli reyile seçilir.

128 — Haysiyet divanı alâkadar âzanın müracaatı üzerine veya kendiliğinden faaliyete geçer.

Genel Başkanlık Divanı veya Parti Grubu Reisi ve müstakil grup için bu grubun reis vekili ve yahut her iki grubun umumî heyetleri de bir meseleyi Haysiyet Divanına verebilirler.

129 — Haysiyet Divanının kararları alâkadarlara Divan tara -

fından yazılı olarak tevdi edilir.

Kararların birer sureti de bilgi edinilmek üzere işi sevkeden makamla Parti Grubu reisliğine verilir.

130 — Tebliğ tarihniden itibaren 5 gün içinde itiraz edilmezse kararlar katileşir.

Alâkadarlar tarafından yazılacak itirazlar delilleri ve sebepleriyle birlikte Grup Reisliğine verilir ve reis tarafından 10 gün içinde grup umumî heyetine arz edilir.

Genel Başkanlık Divanı da Haysiyeet Divanı kararlarını 3 gün içinde umumî heyete sevk edebilir. Umumî heyette alâkalılar dinlendikten ve lehte aleyhte olmak üzere en az iki âzaya söz verdikten sonra reye müracaat edilir. Heyetin ekseriyetle vereceği karar katidir. Katileşen karar yazılı olarak Grup reisliğince derhal Genel Başkanlık Divanına bildirilir.

V. PARTİ MEBUSLARININ RİAYET EDECEKLERİ HUSUSLAR

131 — Parti mebuslarının ticaret, ziraat ve sanayi sahalarında ki faaliyetleri umumî hükümlere tâbidir. Ancak Cumhuriyet Halk Partisine mensup mebusların mebusluk sıfatını şahsî menfaatleri yolunda istismar edememelerine Parti Genel Başkanlığı hususî bir itina gösterir.

132 — a) Partinin her mebusu yurdun bir yerinde bir Parti Ocağının üyesi olmağa mecburdur.

b) Partinin mebusları kendi Parti dairelerinin umumî toplantılarında bulunmağa çalışırlar.

c) Her mebus mebusluğa seçilmesini, esas olarak kendi seçim dairisinin serbest reyini kazanmaktan beklemelidir.

d) Parti yüksek idaresi tarafından Büyük Millet Meclisine namzet gösterilen her partili, ilk devre esnasında kendilerine Parti içinde bir çalışma muhiti kararlaştırırlar.

133 — Parti mebusları mebusluktan başka ne gibi işlerle meşgul ol-

duklarını her devre başında ve işlerinde değişiklik oldukça yazı ile Genel Başkanlık Divanına bildirirler.

134 — Parti mebusları Devlete veya Partiye ait ve yahut sermayesinde Devletin veya Partinin iştiraki olan bütün müesseselerle âmme hizmetlerine mahsus ve hususî mukaveleye bağlı veya imtiyazlı şirketlerde idare meclisi reis ve âzası, murakıp ve mümessil olamayacakları ve ücretli veya ücretsiz başka bir vazife alamıyacakları gibi bu müesseselerle alâkalı işlerde ücretli hakemlik de kabul edemezler. Devlet ve Parti işlerinde doğrudan doğruya veya bilvasıta müteahhitlik ve her ne nam ile olursa olsun mutavassıtlık edemezler ve Devlet bütçelerinden para ödemeyi icabettirecek her hangi bir ticaret muamelesini dahi yapamazlar. Parti mebusu olan avukatlar Devlet veya Partiyi alâkalandıran bir dâvada aleyhte vekâlet deruhte edemeyecekleri gibi ücret mukabili olarak lehte de vekâlet alamazlar ve bu gibi dâvaları deruhte etmiş olanlarla şerik olamazlar.

Parti Genel Başkanlık Divanı zaruret gördüğü hallerde Partili mebusları bu gibi vazifelerle tenviz edebilir.

Hususî idareler, belediyeler ve bunlara bağlı müesseseler bu madde hükümlerine tâbidir.

Parti mebusları Kızılay, Çocuk Esirgeme ve Hava Kurumları gibi menafii umuma ait cemiyetlerle sair hayır cemiyetlerinde ücretle iş alamazlar.

135 — Büyük Millet Meclisi Reisi ve Reis Vekilleri İcra Vekilleri ve Parti Genel Sekreteri ve Parti Grubu Reis Vekilleri Müstakil Grup Reis Vekili ile Umumî İdare Heyeti âzaları Devletin alâkası olmayan hususî şirket ve müesseselerde dahi müdürlük, âzalık ve murakıplık kabul edemezler. Hususî müesseselerde hissedar olmak keyfiyeti umumî hükümlere tabidir.

136 — Mebusların vazifeye devam bakımından vaziyetleri Büyük Millet Meclisinin hususî kaidelerine bağlıdır. Parti mebuslarının Meclise devamları ve başkaca vazife almayanların her yıl seçim dairelerine gitmeleri ve tam bir seçim devresinde en az iki defa bütün Kaza mer-

kezlerini dolaşmaları ve bu arada seçim yerlerinin Parti ve Halkevleri ile ilgilenmeleri lâzımdır.

VI. PARTİ DİVANI

137 — Parti Divanı, Genel Başkanlık Divanından, Büyük Millet Meclisi Reisinden, Partinin Kabine âzalarından, Umumî İdare Heyeti ve Parti Grupu ve Parti Müstakil Grupu İdare Heyetleri âzalarından teşekkül eder.

Parti Divanı lüzumunda Genel Başkanlık Divanı tarafından toplanmaya çağrılır. Parti Divanına Değişmez Genel Başkan veya Genel Başkan Vekili ve bulunmadıkları zamanlarda Genel Sekreter Reislik eder.

138 — Parti Divanı Genel Başkanlık Divanınca tevdi edilen meseleleri müzakere eder.

Parti nizamnamesinin tefsiri Parti Divanına aittir.

Divan kararları Değişmez Genel Başkanın tasdiki ile tekemmül eder.

SEKİZİNCİ KISIM

MALİ HÜKÜMLER

139 — Partinin geliri şunlardır:

- a) Parti âzalarından alınacak yardım paraları,
- b) Menkul ve gayrimenkul Parti mallarının geliri,
- c) Müsamere, konser, balo ve temsil gibi teşebbüslerden artan paralar,
- d) Partice yapılan neşriyattan kalan paralar,
- e) Parti teşkilâtının himaye ettiği kültür, milli terbiye, spor ve sair hayır hizmetlerine karşılık umumî ve mahallî bütçelerle belediye bütçelerinden ayrılacak yardım paraları,
- f) Partîye "a,, fıkrası dışında yapılacak yardımlar.

140 — Parti paraları talimatnamesine göre alınır, sarfedilir. Partinin veznesi yoktur. Paraları Banka olan yerlerde Bankada durur. Merkezde Genel Sekreter ve muhasip âza, vilâyetlerde Parti reisi ile muhasip âzanın çift imzalarıyla çekilir. Banka olmıyan yerlerde parayı idare heyeti saklar.

141 — Bütün Parti teşekkülleri yıllık ihtiyaçlarından artan paraları bir derece yukarı heyetin müsaadesi olmadıkça ve ertesi yıl bütçesine ekleme muamelesi yapılmadıkça sarfedemezler.

142 — Bina satın alınması veya inşası için merkezden gönderilmiş veya mahallince temin edilmiş olan paralar Genel Sekreterliğin müsaadesi olmadıkça hiç bir sebep ve suretle sarfedilemez.

143 — Partinin hükmî şahsiyeti gayrimenkul mallara tasarruf eder. Bunların menfaatlerinde asıl olan bulundukları yerlere ait olmaktadır. Bu mallardan değiştirilmesi veya lüzumsuz olduğu için satılması icabedenler olursa derece derece idare heyetleri kararı ve Genel Başkanlık Divanının tasdiki ile icabı yapılır.

Partiye ait her türlü hukukî tasarruflarda ve üçüncü şahıslarla bu yolda yapılacak işlerde Partiyi temsile Genel Sekreter salâhiyetlidir.

144 — Partinin tetkik, teftiş ve sair vazife seyahatlerinde harcırah, seyahat ve ikamet yevmiyeleri aşağıdaki şekilde tediye edilir:

1) Parti memur ve müstahdemlerine aldıkları tahsisata nazaran aynı yekûnu alan Devlet memurlarının maaşlarına ve harcırah kanunundaki esaslara göre,

2) Partice vazife verilen mebuslara ödedikleri nakil ücretlerinden başka harcırah hakkındaki kanunda yazılı maaş esasına göre,

3) a - Partice tavzif edilecek başka kimselerin,

b - Partice yurt dışında seyahate memur edileceklerin, Genel Sekreterle muhasip âzanın takdir edecekleri esasa göre,

4) Vilâyet idare heyetleri tarafından vazife ile bir yere gönderileceklerin nakil, ikamet ve yiye içme masraflarını karşılayacak miktar

üzerinden idare heyetlerinin tayin edecekleri esasa göre,

5 — Parti Genel Sekreterinin harcırahı Genel Başkanlık Divanının kararlaştıracığı esasa göre.

145 — Parti merkezinin bütçesi Genel Başkanlık Divanı tarafından yapılır.

146 — Parti merkezinin hesapları Genel Başkanlık Divanının ve Vilâyetler teşkilâtıyla Halkevlerinin ve Halkodalarının hesapları Umumi İdare Heyetinin koyacağı usulere teftiş ve murakabe edilir.

DOKUZUNCU KISIM

İNZİBAT HÜKÜMLERİ

147 — Partice verilecek inzibat cezaları şunlardır:

- 1) İhtar,
- 2) İkinci ihtar,
- 3) Muvakkat çıkarma,
- 4) Tard.

Yapılan hareketin derecesine ve yapanın o işteki alâkasına göre bu cezalar sırasıyla verileceği gibi sıra gözetilmeden de verilebilir.

148 — Cezalar aşağıda yazılı hal ve harekette bulunanlara verilir:

A)

- 1 — Partinin program ve nizamnamesine,
- 2 — Büyük Kurultayın kararlarına,
- 3 — Genel Başkanlık Divanının tebliğlerine,
- 4 — Umumi İdare Heyetinin kararlarına,

riayet etmiyenlere,

B) Bütün seçimlerde:

- 1 — Parti namzet ve âzalarına rey vermiyen veya bunların aleyhinde çalışanlara,

2 — Parti namzedine karşı kendilerini seçtirmeye çalışanlara veya böyle bir seçimi kabul edenlere,

3 — Muarız bir teşekkülün namzetliğini kabul edenlere veya bunu açıkça reddetmiyenlere,

4 — Partice namzet gösterilen yerlerde kendisini namzet gösteren veya başkaları tarafından gösterilmesine karşı göz yumanlara,

5 — Mazereti olmadığı halde seçimlere iştirak etmiyenlere,

6 — Muarız bir namzet lehine gizliden veya açıktan çalışanlara ve kendi müesseselerinde bulunanların bu türlü hareket ve faaliyetlerine karşı müsamaha gösterenlere,

C) Hakikatin hilâfına olarak kendisini Partice bir vazife ve salâhiyet sahibi gösterenlere,

D) Parti teşkilâtı içinde yerlilik, yabancılık gibi ikilik cereyanları uyandıranlara,

E) Her hangi bir maksadı elde etmek için muhalif neşriyatı ve propagandaları ve sair vasıtaları âlet olarak kullananlara,

F) Parti kongreleri ve Parti grupları tarafından verilmiş olan kararları, vazife sahibi olduğu halde, yapmıyanlara,

G) Parti vazifelerini yaparken bilerek nizamnameye uymıyanlara,

H) Partinin şeref ve haysiyetini kıranlara,

I) Partiye girmek isteyenlerin usulü dairesindeki müracaatlarını muameleye koymıyanlar veya bu yolda zorluk gösterenlere,

J) Parti işlerinde şahsî maksat güdenler ve bu uğurda Parti nüfuzunu istismara teşebbüs edenler ve şahsiyat ile uğraşmayı âdet edinenlere.

149 — İhtar cezaları Kaza, ihtar ve ikinci ihtar cezaları Vilâyet ve ihtarlarla muvakkat çıkarma cezaları Umumi İdare Heyetine ve tard cezası Parti Genel Başkanlık Divanında verilir. Seçim sıralarında İdare Heyetlerinin bu salâhiyetleri birer derece yükseilir. Bir İdare Heyeti işlenen fiil için tatbik edilmesi lâzımgelen cezayı kendi salâhiyetinden yüksek görürse bunu, tasdika salâhiyetli makama arz edilmek üzere bir derece yukarı idare heyetlerine yazar.

150 — Verilen ceza âzanın bağılı olduğu Parti teşekkülüne bildirilir. Tard cezaları bütün teşkilâta tamim edilir.

151 — İkinci ihtar cezası almış olanlara bir yıl içinde idare heyetlerine seçilemezler, seçilmiş iseler vazifelerinden çekilirler.

Muvakkat çıkarma cezası alanların bir yıl müddetle Partiden alâkaları kesilir ve bunlar bu müddet zarfında Parti kongrelerine giremezler.

152 — Hakkında bu cezalardan biri verilecek olan Partilinin yazı veya sözle kendisini müdafaa etmek hakkıdır. Yalnız bütün seçimlerde yapılan suçların cezaları, müdafaa hakkı kullanılmadan da verilebilir. Bu takdirde seçim bittikten sonra cezanın müdafaa-sı alınır ve haklı olduğu anlaşılırsa cezası kaldırılır.

Müdafaalar için müddet tebliğ tarihinden itibaren bir aydır. Bu müddeti geçirenler müdafaa hakkını kaybederler.

Cezalıları, kendilerine yazı ile tebliğ edildiği günden itibaren bir hafta içinde, Kaza İdare Heyeti kararlarına karşı Vilâyet İdare Heyetine ve Vilâyet İdare Heyeti kararına karşı da Umumi İdare Heyetine itirazda bulunabilirler. Umumi İdare Heyetinin vere-inzibat cezası verilemez.

153 — Bir idare heyetine dahil âza hakkında o idare heyetince inzibat cezası verilemez.

Bu husustaki salâhiyet, verilecek cezanın nevine göre, ancak yukarı idare heyetlerine aittir.

ONUNCU KISIM

PARTİLİ GAZETECİLERİN RİAYET EDECEKLERİ

HUSUSLAR

154 — Sahibi Partili olan gazete ve mecmuaların yazıları ile

Parti âzalarının neşriyatı Parti prensipleri bakımından gözönünde tutulur. Partili gazeteciler, mecmua sahipleri ve muharrirlerle bu yolda görüş birliğine yarıyacak temas ve toplantılar yapılır. Partililer sermayesiyle alâkalı ve idaresinde müessir bulundukları gazete, mecmua ve matbualarda Parti program ve nizamnamesine, iç ve dış siyasetin ana hatlarıyla yüksek devlet menfaatlerine aykırı düşen yazılar neşrettiremezler.

ONBİRİNCİ KISIM

NAMZETLİK ŞARTLARI

155 — Genel Başkanlık Divanı kararı olmadıkça, ve yahut talimatına göre yoklama yapılmadıkça seçimler serbesttir, namzet gösterilemez.

Bu takdirde, İdare Heyetleri seçiminden beklenen iyi neticeyi almak için seçimi münasip surette sevk ve idare edebilirler.

156 — Genel Başkanlık tarafından serbest seçime arzedilen namzet listesinde mutlaka seçilmesi işaret olunanlar ile Parti dışından alınacak müstakil namzetlere rey verilmesi mecburidir.

157 — Parti teşkilâtında çalışanlar, Parti vazifelerinden başka âmme hizmeti gören imtiyazlı şirketlerin, sermayesinde devletin veya mahallî idarelerin hissedar bulunduğu müesseselerin idare meclisi âzalığı, murakiplik gibi işleriyle vilâyet umumi meclisi, belediye meclisi âzalığı vazifelerinin birden fazlasını uhdelelerinde toplıyamazlar. Parti vazifesinden başka bu işlerden birini uhdelelerinde toplıyanlar hayır cemiyetlerinde dahi munzam ücretli bir vazife alamazlar.

Parti teşkilâtında fiilî vazife sahibi olmıyan Partililer için de bu maddenin gözettiği maksat daima gözönünde tutulur.

158 — Parti idare heyetlerinde veya Parti adına bir işte bulunabilmek için yardım paralarının tamamen ödenmiş olması şarttır.

159 — Partililerin ehliyet ve liyakatlerine göre yapabilecekleri hizmetlere, o hizmetler için aranan şartları başkalarıyla aynı derecede haiz oldukları takdirde, tercihan yerleştirilmelerine Parti hükümeti ile Partinin teşkilât ve âzaları hususî bir alâka gösterirler.

ONİKİNCİ KISIM

VİLÂYETLERDE PARTİ GRUPLARI

160 — Âzalarının hepsi Parti mensubu olmıyan mahallî meclislerdeki Parti âzaları bir grup teşkil ederler.

161 — Grup çağrıldığı vakit oradaki en yukarı Parti idare heyeti reisinin reisliğinde toplanır.

162 — Grupların kongre kararlarını ve Partiyi yakından alâkalandıran meseleleri konuşmak için yaptıkları toplantılarda Parti idare heyeti âzaları da bulunurlar ve reye iştirak ederler.

163 — Bu grupların çalışma usulleri hususî bir talimatname ile gösterilir.

FİHRİST

	Sayfa No.
ESASLAR	
BİRİNCİ KISIM	2
İKİNCİ KISIM	
ÜÇÜNCÜ KISIM	
	Partiye kabul edilen
I. Parti teşkilâtı	4
A. Değişmez Genel Başkanlık	8
B. Değişmez Genel Başkan	12
C. Genel Başkan Vekili	12
II. Genel Sekreter	12
III. Genel Başkanlık Divanı	14
IV. Büyük Kurultay	14
Umumi İdare Heyeti	20
I. Parti Müfettişlikleri	24
II. Kongreler	26
III. İdare Heyetleri	36
İstifalar	42
Hükümetle temas	44
I. Cumhuriyet Halk Partisi Grubu	44
II. Parti Grubu İdare Heyeti	52
III. Parti Müstakil Grubu ve İdare Heyeti	54
IV. Haysiyet Divanı	56
V. Parti Mebuslarının riyaset edecekleri hususlar	58
VI. Parti Divanı	62
Malî Hükümler	62
İnzibat Hükümleri	66
Partili gazetecilerin riyaset edecekleri hususlar	70
Namzetlik şartları	72
Vilâyetlerde Parti Grupları	74
SEKİZİNCİ KISIM	
DOKUZUNCU KISIM	
ONUNCU KISIM	
ON BİRİNCİ KISIM	
ON İKİNCİ KISIM	

Yanlış Doğru Cetveli

Safya No.	Madde No.	Yanlış	Doğru
4	8	Parti'ye	Partiye
8	16 (F) F.	Paarti	Parti
20	44	arttırılabilir	arttırılabilir
20	46	olaraş	olarak
22	47 (j) F.	alimatname	talimatname
30	62	gayre	gayret
36	78	tatmamlanır	tamamlanır
40	84 (G) F.	kaazndırmak	kazandırmak
42	87	viljyetlerde	Vilâyetlerde
42	88	bunu	bunun
42	89	katî	kat'î
60	134	avukatlatlar	avukatlar
66	146	usulerle	usullerle
70	152	(vere-inzibat cezası verilemez)	(vereceği karar kat'idir)
Fihrist		dördücv	dördüncü
Fihrist	10. kı- sım hizasında	riyaset	riayet